

Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΣΟΛΝΕΣ

Δυστυχώς, επειδή δὲ λάβαμε ἐγκαίρως γνώση τοῦ πράγματος, δὲν παρευρεθήκαμε στὴν προχθεσινὴ παράσταση τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου», ὅπου ὁ κ. Θωμᾶς Οἰκονόμου, μὲ τὸ γνωστὸν ἐρασιτεχνικὸ θέασό του ἔπαιξε τὸν «Ἀρχιτέκτονα Σόλνες» τοῦ Ἴψεν, κι' ἂν μάλιστα δὲν κάνωμε λάθος, γιὰ πρώτη φορά στὴν Ἑλλάδα. Τῆ στιγμῆ, ποὺ ἀπὸ χρονογραφικὸ καθήκον ἐπιτρέπομε νὰ μᾶς ἀπασχολοῦν σ' αὐτὲς ἐδῶ τὶς στήλες καὶ ἔργα, ποὺ δὲν ἔχουν συχνὰ καμμιάν ἄμεση σχέση μὲ τὴν Τέχνη, θάταν ἐγκληματικὸ ἐκ μέρους μας νὰ μὴ σημειώσωμε τὸ γεγονός

αὐτό, γιατί πράγματι πρόκειται περὶ γεγονόςτος. Ἄν ὅμως δὲ θὰ μπορέσωμε νὰ μιλήσωμε γιὰ τὴν τέτοια ἢ τὴ διαφορετικὴν ἑρμηνεία τοῦ ἔργου, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ πικρὰ σύνθετα τοῦ Νορβηγικοῦ δραματουργοῦ, γιὰ τὸ λόγο πῶς δὲν παρακολουθήσαμε τὴν ἐκτέλεσή του, κίνυνως, ξέροντας καὶ τὸν κ. Οἰκονόμου καὶ τὸ ἐπιτελεῖο του, θὰ ποῦμε δυὸ λόγια γενικώτερα, ποὺ εἶναι καιρὸς πᾶ νὰ κατανοηθοῦν κι' ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Οἰκονόμου κι' ἀπὸ κείνους, ποὺ συνδέουν τὸ θαυμασιό κι' ἀργὸ σῦσισμό του μὲ τὴν ἀδιαφορία

τοῦ Κράτους καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ ἀνωριμότητα τοῦ κοινοῦ μας.

Ἄν ὁ κ. Οἰκονόμου εἶναι ἓνας μεγάλος διδάσκαλος τῆς σκηνῆς, αὐτὸ δὲ μᾶς δόθηκε ποτὲ ἢ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐκτιμήσωμε. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου θάχη νὰ λέη γιὰ ἓνα Παντόπουλο, ἓναν αὐτοδίδαχτο δάσκαλο, ποὺ πάλεψε γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς Τέχνης σ' ἐποχὲς δυσκόλες καὶ ποὺ κρατήθηκε στὰ πόδια του χωρὶς κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις καὶ χωρὶς βασιλικὲς προστασίες. Ὁ κ. Οἰκονόμου, ποὺ εἶχε καὶ τὰ δυὸ, καὶ δὲν ἦταν ἐρασιτέχνης σὰν τὸ Χρηστομάνο, τί ἔκανε; Ἄν δὲν παίχθηκαν δυὸ ἔργα τοῦ Ἴψεν κι' ἄλλα δυὸ τοῦ Χάουπτιμαν; Μὰ τί σημασίαν ἔχει αὐτό; Ποῦ εἶναι οἱ ἠθοποιοὶ ποὺ βῆκαν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κ. Οἰκονόμου, ποὺ εἶναι τὸ σύστημα ποὺ κληροδότησε στὸ ἑλληνικὸ θέατρο, ποὺ εἶναι τέλος τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του; Λένε πῶς εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς Κοτοπούλης! Μὰ ποίος σοβαρὸς ἄνθρωπος δὲ θὰ γελᾶσῃ μὲ κείνον ποὺ θάλεγε στὰ σοβαρὰ κάτι τέτοιο; Ἡ μήπως θὰ ποῦμε τίποτε νέο ἂν τονίσωμε πῶς ὁ, τι ἐξαιρετικὸ ἔχει τὸ θεάτρο μας ὀφείλεται στὴν ἰδιοφυΐα, στὴ διαίσθησιν καὶ τὴν αὐτομόρφωσιν τῶν ἀξίων τοῦ ὀνόματος ἠθοποιῶν μας; Ἄλλὰ οὔτε ὡς σκηνοθέτην ἐλάβαμε ποτὲ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκτιμήσωμε τὸν κ. Οἰκονόμου. Γιατί τὸ νὰ

σκηνοθετήση τὸ «Φάουστ» κατ' ἀπομίμηση ξένων σκηνοθετῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένων Regie-bücher, αὐτὸ βέβαια ὁ κατέχων τὰ πράγματα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ καταλογίσῃ στὸ δημιουργικὸ ἐνεργητικὸ τοῦ κ. Οἰκονόμου. Ὅσες φορές βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ διαθέσῃ τὴν ἀτομικὴ σκηνοθετικὴν ἱκανότητά του, χωρὶς ξένα βοηθήματα, ὅπως στὴν «Τρισεύγενη» τοῦ κ. Παλαμά, ὁ κ. Οἰκονόμου φάνηκε πολὺ κατώτερος ὅχι τῆς φήμης τοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ τελευταίου διευθυντοῦ σκηνῆς. Ποιὸς δὲ θυμᾶται τὸ Μεσολογγίτην ἥρωα τοῦ κ. Παλαμά, τὸν Πᾶνο Τράτα, ντυμένον σὺν Ἰσπανὸ ταυρομάχῳ; Ἄλλ' οὐτὲ τέλος ὡς ἠθοποιὸν ἐλάβομε ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσωμε τὸν κ. Οἰκονόμου, δηλαδὴ ὡς πραγματικὸν δημιουργόν. Δὲν πρόκειται ν' ἀμφισβητήσωμε πῶς ὡς Ὅσ-

βαλτ στοὺς «Βρυκόλακες» τοῦ Ἴψεν ἢ ὡς Ράγκ στὸ «Κουκλόσπιτο» τοῦ Ἰδίου ἢ ὡς Ἰλαρχος στὸν «Πατέρα» τοῦ Στρίντμπεργ δὲν εἶναι καλὸς. Πρόκειται νὰ τονίσωμε ἀπλῶς, καὶ ὄχι γιὰ πρώτη φορά, πῶς ὁ ἀληθινὸς ἠθοποιὸς δὲν εἶναι κείνος, ποὺ παίζον-τας δείχνει τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ κείνος ποὺ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκμηδενίσῃ τὸν ἑαυτό του, παίζον-τας, γιὰ νὰ γίνεταί ὅτι τοῦ ἐπιβάλλει τὸ ἔργο. Καὶ ὁ κ. Οἰκονόμου παρὲ δὲ θέλησε νὰ μᾶς δείξῃ πῶς εἶναι ἱκανὸς γιὰ μιὰ τέτοια δημιουργικὴν αὐτολησμοσύνη. Τὸν βλέπο-με ὡς «Νάρκισσο» στ' ὁμιώνυμον ἔργο τοῦ Μπρά-χβόγκελ κι' ἀνακαλύ-πτομε τὸν Ὅσβαλτ, τὸν βλέπομε ὡς Ἀμλέτο καὶ πάλι τὸν Ὅσβαλτ ἀνακα-λύπτομε, μὲ σπαθὶ αὐτῇ τῇ φορᾷ καὶ φτερὸ στὸ καπέλλο. Ἡ μήπως ὁ κ. Οἰκονόμου ἔχει ἄλλα προ-σόντα ἠθοποιῶν, πλοῦτο φωνῆς, λόγου χάρη, ἢ εὐ-πλαστὴ μάσκα, ἢ ἄλλο τί-ποτε; Ἐμεῖς τοῦλάχιστον δὲν ξέρομε νὰ ἔχῃ κανένα ἀπὸ τὰ προσόντα αὐτά, ἢ ἀρθρωσὴν τοῦ μάλιστα εἶναι τόσο ἐλαττωμα-τικὴ, ποὺ δὲν ξεχωρίζομε τὰ λόγια του. Ὅλ' αὐτὰ δὲ τὰ μειονεκτήματα, προκειμένου γιὰ ἕνα ἠθοποιὸν ποὺ παίζει μιὰ φορά τὸ χρόνο, ποὺ δὲν ἔχει φθαρεῖ στὴν κα-θημερινὴν ρουτίαν οὕτε διαφθαρεῖ ἀπ' αὐτήν, γίνονται μεγαλύτερα καὶ πιὸ χτυπητά. Γιατὶ ὁ κ. Οἰκονόμου δὲ βρέθηκε

ποτέ στην ανάγκη να παίξει παρά συνείδησι κ' έκανε πάντα ό,τι ενόμιζε καλύτερο για την ανάδειξη του ταλέντου του, πολλές φορές μάλιστα επί ζημία της τέχνης και των ιδανικών του, αν έχη, που θα έχη. βέβαια (βλέπε : «Νάρκισσο», «Τρίλυπυ», «Διπλή ζωή», «Ένοχο» και άλλα).

Αλλά επί τέλους πείτε μας πώς δεν ξέρομε τι λέμε, πείτε μας πώς έχομε μιá προκατάληψη, μιá προσωπικήν εμπάθειαν ακόμα, ή αν δεν έχετε λόγους, που δεν έχετε, να να πιστέψετε όλ' αυτά, πείσατέ μας, ή μάλλον βεβαιωθήτε πώς μάς έπείσατε ήδη, ότι ό κ. Οικονόμου είναι ήθοποιός, και ήθοποιός μεγάλος, πιό μεγάλος κι' από το Βέγκενερ κι' από τον Κλόπφερ κι' από τον Μπάσσερμαν. Αλλά και τοúτο αν έχη συμπή, ποιός μάς υποχρεώνει να βλέπομε τον κ. Οικονόμου, όταν μαζί του παίζουν

όλες οι ασήμαντες κι' ανίδεες άνωνομίες της ελληνικής σκηνής ; Είπαμε πώς δέν είδαμε τον κ. Οικονόμου ως Σόλνες, άλλ' αν βρεθή ένας ή και περισσότεροι, που θα μάς πουν πώς ήταν υπέροχος, θα μπορούσαμε επί τέλους και να το πιστέψωμε. Ποιός όμως θα μπορούσε να μάς πείση πώς είδε το έψενικό δράμα, που δέν είναι μόνον ό Σόλνες, αλλά και ή Χίλντα Βάγγελ, κι' ό Ράγναρ κι' ό τελευταίος Ίσκιος του ακόμα, όταν τα πρώτα πρόσωπα (και στον Ίψεν δέν υπάρχουν δεύτερα) θα τάχαν υποδυθεί οι γνωστές κ' οι γνωστοί επιτελείς του κ. Οικονόμου ;

Τό θέατρο δέν είναι ένας ήθοποιός, είναι όλοι οι ήθοποιοί μαζί, κι' αν ό κ. Οικονόμου πιστεύη πώς μπορεί να προσφέρη υπηρεσίες στο ελληνικό θέατρο, πρέπει να σκεφθή διαφορετικώτερα. Αν όχι, ως θεωρήση την παράσταση του «Αρχιτέκτονος Σόλνες» ως ένα σύμβολο της όριστικής του δύσεως και γκρεμιζόμενος από τό συμβατικόν ύψος του κωδωνοστασίου του, ως κίνη θήση για τους νεωτέρους του, γιατί υπάρχουν πολλοί Ράγναρ καλύτεροι από τό Σόλνες.